

Kestävä kaupunki kulkee Ratikalla!

**Tampereen Ratikan ympäristötyö – toiminnan
suunnittelu ja liikenteen ympäristöystävällisyys**

**Traficomien raideliikenteen ympäristöpäivä, 22.9.2021
projektipäällikkö Antti Haukka
Tampereen kaupunki / Tampereen Raitiotie Oy**

2016

**Tampereen raitiotien
vaikutusten arviointi:**

***Onko Ratikka kannattava
investointi?***

**Tampereen
Ratikka**

Kaupunginvaltuuston päätös 7.11.2016

**Kustannusarvio, hankebudjetti:
238,8 Me (+ 56,6 Me)**

**Taloudellinen kannattavuus,
hyötykustannussuhde:
1,3 / 1,9**

**Tampereen
Ratikka**

Vaikutusten arviointi 2016

Raitiotien keskeisimmät ympäristövaikutukset:

- vähentää liikenteen energiankulutusta ja päästöjä
- parantaa ilmanlaatua keskeisillä pääkatuosuuksilla keskustassa sekä Hervannassa
- aiheuttaa bussivaihtoehtoa enemmän materiaalien kulutusta ja maamassojen kuljettamisen tarvetta
- heikentää liito-oravan elinympäristöjä

Sivuluettelo

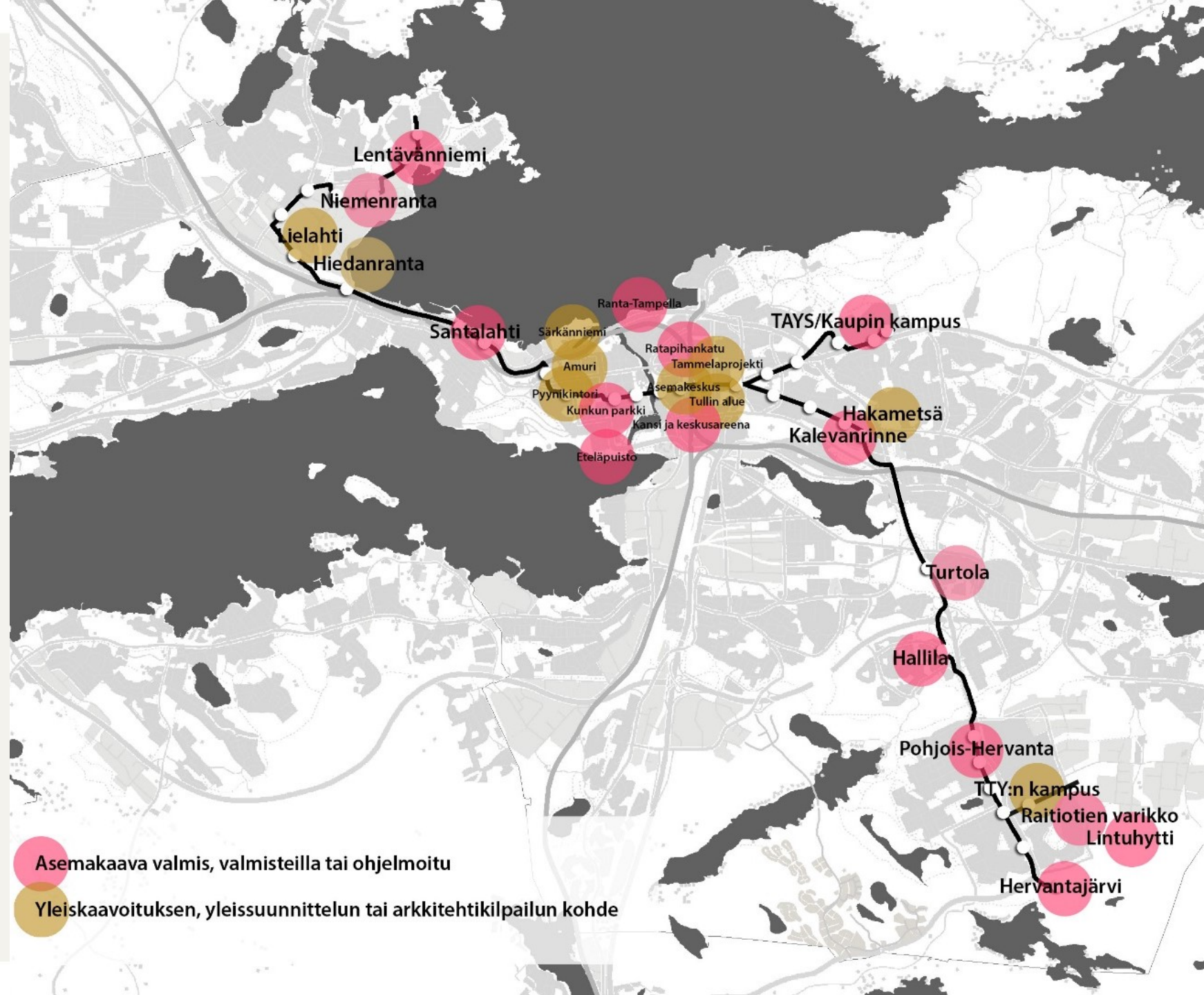
Vaikutusten arvioinnin tausta ja tarkoitus	5
Vaikutusten arvioinnin vertailuasetelma	6
Vaikutusten arvioinnin menetelmät	12
Yhteenveto vaikutuksista	14
Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset - arjen sujuvuus	17
Vaikutukset kaupunkikuvaan, kulttuuriympäristöön ja maisemaan	27
Ympäristövaikutukset	35
Alue- ja yhdyskuntarakenteelliset vaikutukset	42
Liikenteelliset vaikutukset	48
Vaikutukset elinvoimaan, vetovoimaan ja imagoon	58
Taloudelliset vaikutukset	64
Tampereen tavoitteet ympäristölle ja kestäväälle liikkumiselle	71
Rakentamisen aikaiset vaikutukset	73
Liiteraportit ja muut lähteet	76

Alue- ja yhdyskuntarakenne

80 % uudesta maankäytöstä kaavoitetaan raitiotiekäytäviin

**Tampereen
Ratikka**

Liiteraportit

- **Hervannan hulevesiselvitys.** Sito Oy, Hyöty Perttu, Harilainen Lauri & Lehtinen Saara (2016).
- **Ilmanlaadun pitoisuusprofiilit Tampereen raitiotien vaikutusten arviointia varten.** Horisontaaliset pitoisuusprofiilit kahdeksalla katuosuudella Tampereella bussi- ja ratikkavaihtoehdoissa vuosina 2025 ja 2040. Enwin Oy, Tamminen Ari & Tamminen Tarja (2016).
- **Liito-oravatilanne Hervantajärven asemakaavaehdotuksen ja Tohtoripuisto-Ramppipuiston alueella.** Tampereen kaupunki, Korte Kari (2016).
- **Luontokohteet ja rakentamisen aikaisten vaikutusten arviointi, Osa 1.** Pöyry Finland Oy, Turkulainen Soile ym. (2016).
- **Meluselvitys (tilanne 17.5.2016).** Pöyry Finland Oy (2016).
- **Pilaantuneen maan tutkimukset.** Pöyry Finland Oy, Vainikainen Tiia ym. (2016).
- **Pintavesikohteet ja rakentamisen aikaisten vaikutusten arviointi, osa 1.** Pöyry Finland Oy, Jaatinen Karoliina ym. (2016).
- **Pohjavesikohteet, osa 1.** Pöyry Finland Oy, Hakoniemi Riku (2016).
- **Raitiotiejärjestelmän vertailuvaihtoehto 0+ (runkobussit).** Selvitys vertailuvaihtoehdon 0+ vaatimista katuverkon kehittämistarpeista ja niiden rakentamiskustannuksista. Sito Oy (2016).
- **Raitiotien elinvoima-, vetovoima- ja imagovaikutukset.** Tampereen yliopisto/ johtamiskorkeakoulu, Karppi Ilari & Sankala Iina (2016).
- **Raitiotien vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen,** teemaryhmän vaikutusarviointi lyhentämättömänä. Tampereen kaupunki (2016).
- **Raitiotien ympäristövaikutukset,** teemaryhmän vaikutusarviointi lyhentämättömänä. Tampereen kaupunki (2016).
- **Selvitys raitiotielinjauksen ensimmäisen vaiheen alueen liito-oravatilanteesta sekä raitiotien vaikutuksista lajin elinolosuhteisiin.** Tampereen kaupunki, Korte Kari (2015).
- **Tampereen kaupunkiraitiotien linjauksen kiinteistötaloudellinen analyysi.** Newsec Valuation Oy, Vaarama Lauri ym. (2016).
- **Tampereen kaupunkiraitiotien meluvaikutusten arviointi.** WSP Finland Oy, Lappalainen Sirpa & Jussila Kai (2016).
- **Tampereen raitiotie. KAS-vaihe. Runkomelu ja tärinämuistio.** Pöyry Finland Oy, Hakulinen Matti (2016).
- **Tampereen raitiotie. Kulttuuriympäristö, kaupunkikuva ja maisema.** Pöyry Finland Oy, Rapola Eeva ym. (2015).
- **Tampereen raitiotie. Läntinen haara Pyynikintori - Lentävänniemi. Runkomelu ja tärinämuistio 27.5.2016.** Pöyry Finland Oy, Hakulinen Matti (2016).
- **Tampereen raitiotiehanke. Yrityskysely.** Akordi Oy ja Taloustutkimus Oy, Holm Pasi ym. (2016).
- **Tampereen raitiotiehankkeen materiaali- ja energiatehokkuus sekä ilmastomuutoksen vaikutukset.** Ramboll Finland Oy, Siik Kirsikka ym. (2016).
- **Tampereen raitiotien rakentamisen rahavirrat ja työllistävyys.** VTT 2016. VTT-CR-03406-16.
- **Tampereen raitiotien pima-selvitykset. Vaihe 1: Riskikohteiden kartoitus.** Golder Associates Oy, Hautakangas Hannu (2015).
- **Tampereen raitiotien toteutussuunnitelma.** Raitiotieallianssi 2016.
- **Tampereen raitiotien vaikutukset. Liikenteen verkolliset päästötarkastelut.** Trafix Oy, Keränen Matti (2016).
- **Vihiojan pilaantuneisuustutkimus asemakaava nro 8604.** Pöyry Finland Oy, Vainikainen Tiia & Valo Risto (2016).
- **Viitasammakkoselvitys Iidesjärven kaakkoisosassa 3.–4.5.2016.** Pöyry Finland Oy, Velmala William (2016).

2021

**Osan 1 Hervanta–keskusta–
Tays ympäristöraportti:**

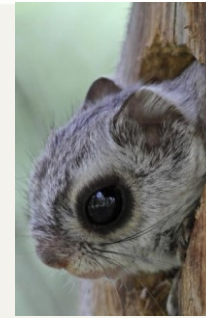
***Miten rakentamisessa
onnistuttiin?***

**Tampereen
Ratikka**

Luonto ja vesistöt

- Liito-oraville tehtyt kompensatiotoimenpiteet ovat onnistuneet hyvin. Tulevaisuudessa liito-oravan elinolosuhteet ja kulkuyhteydet paranevat luontaisen metsän kasvun seurauksena.
- Mutaajassa vuonna 2017 tapahtunut veden samentuminen ei aiheuttanut viitasammakon kutualueen käytölle ja täplälampikorennon elinympäristölle haitallisia vaikutuksia. Lopullisesti asia varmistuu vasta pitempiaikaisessa seurannassa.
- Rakentamistöiden alta siirrettiin yhteistyössä Villi Vyöhyke ry:n kanssa lehtoneidonvaippaa sekä raidankeuhkojäkälää uusille kasvupaikoille. Alustavien tulosten perusteella molemmat siirrot vaikuttavat onnistuneen.

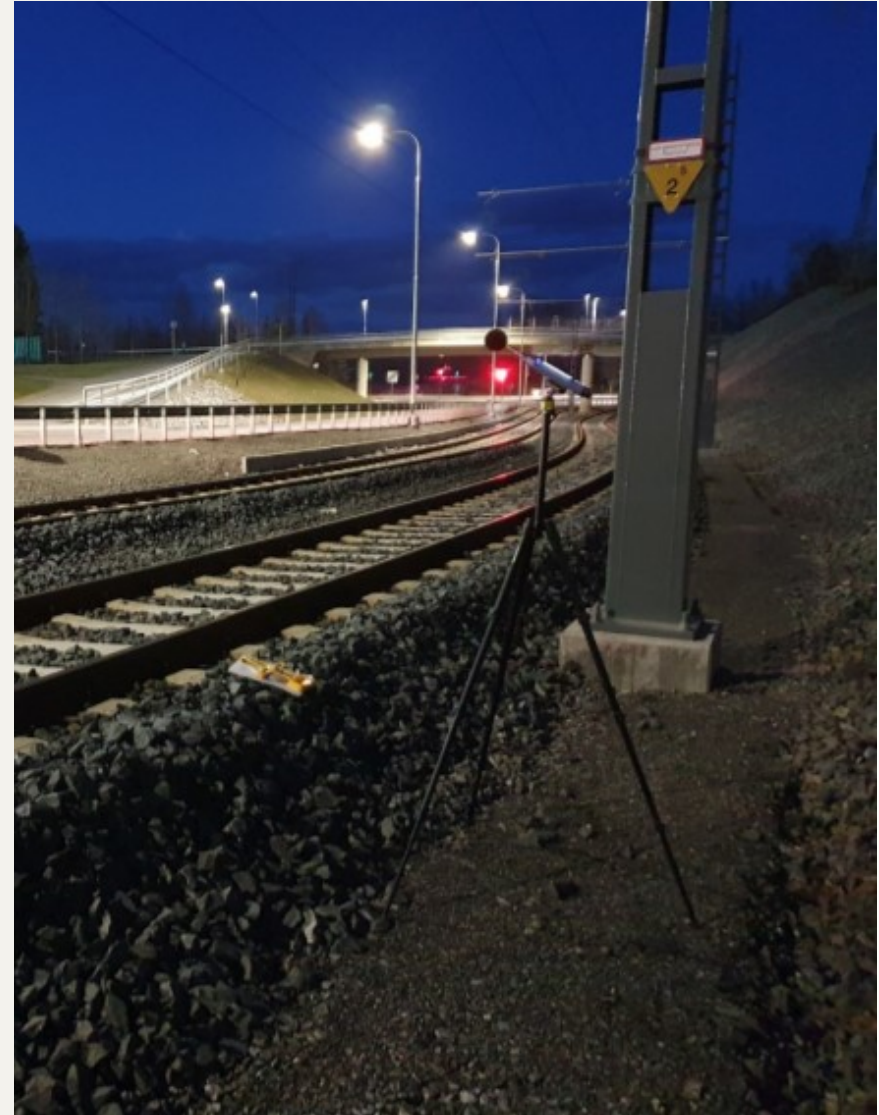
Maisema ja kaupunkikuva

- Kaupunkikuva- ja maisemanäkökulmasta osan 1 toteutus on kokonaisuutena onnistunut, Hämeenkatu ja Sammonkatu parhaina esimerkkeinä. Pirkankatu, Itsenäisyydenkatu sekä osa Insinöörinkadusta jäivät laadultaan hieman vaatimattomaksi, osin säästösyistä.
- Rakentamisen vuoksi puustoa poistettiin hieman koko linjan alueella ja laajemmassa mittakaavassa Hallilassa sekä varikon ja Makkarajärven alueella. Poistetun puuston tilalle on saatu kuitenkin huomattava määrä uusia puisto- ja katupuita.

Melu ja tärinä

- Melumittausten tulokset ovat etukäteen arvioituja pienemmät. Kaarrekirskuntaa havaittiin hyvin vähän. Keskeinen syy tähän on uusi raitiovaunukalusto.
- Sähkönsyöttöasemien ilmanvaihtokojeiden aiheuttama melu lähiympäristössä oli yllätys. Melun vaimentamiselle löytyi kuitenkin kustannustehokkaat ratkaisut.
- Koeliikenteen mittausten perusteella raitiotie ei aiheuta rakennuksille tai rakenteille haitallista tärinää minkäänlaisessa pohjamaassa yli 15 metrin etäisyydellä radasta.

Yhteenveto

- Ympäristöselvityksiä on tehty huomattavan paljon, jotta haitallisia vaikutuksia on voitu ehkäistä, lieventää tai kompensoida. Tässä on onnistuttu pääsääntöisesti hyvin.
- Rakentamisen intensiivisimmät vaiheet aiheuttivat paljon asukaspalautetta, liittyen pääosin työnaikaisiin liikennejärjestelyihin ja rakentamisen kivijalkaliikkeille aiheuttamaan haittaan. Jonkin verran palautetta tuli myös erityisesti yötöiden aiheuttamasta melusta ja pölystä.
- Alue- ja yhdyskuntarakenteellisia vaikutuksia seurataan pidemmällä aikavälillä.

2020

**Osan 2 Pyynikintori–
Lentävänniemi
vaikutusten arviointi:**

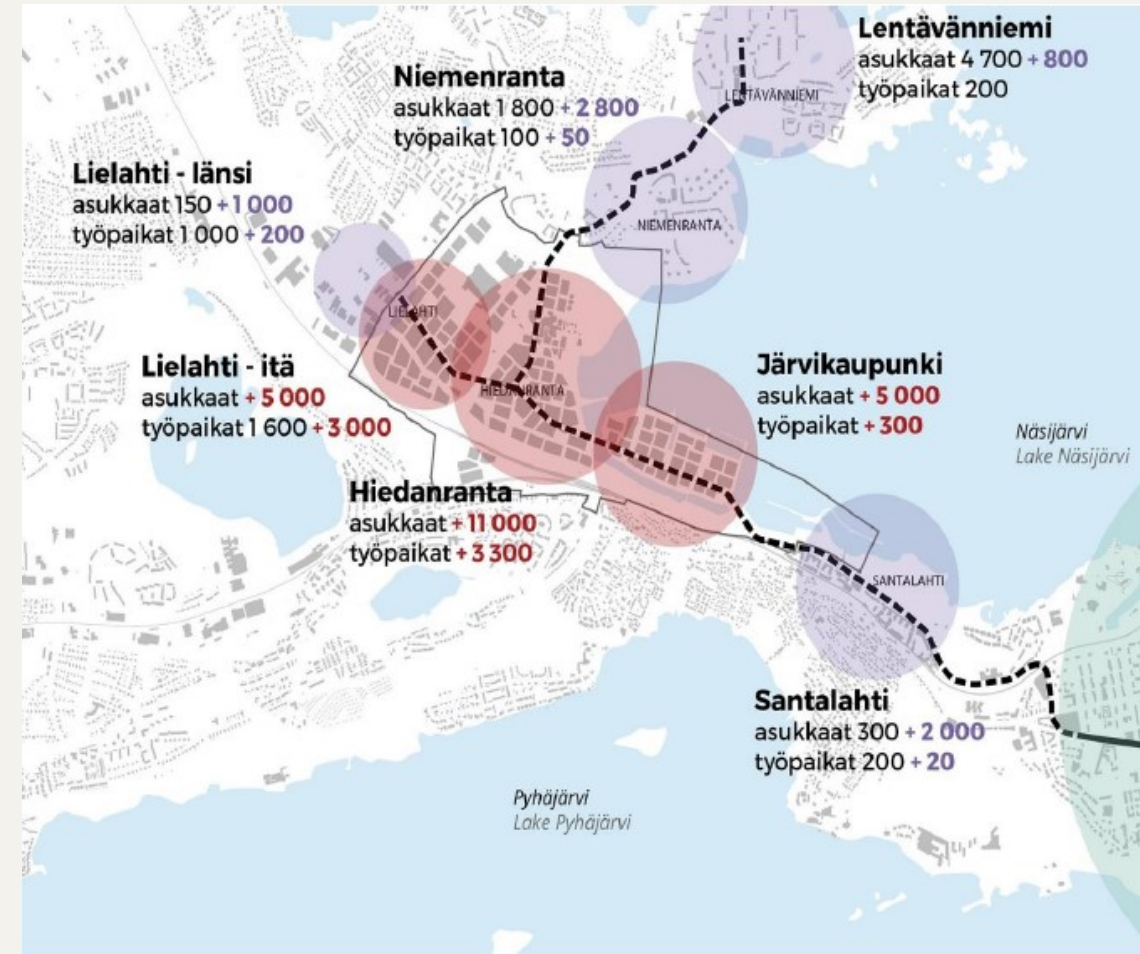
Mitä oli opittu osasta 1?

**Tampereen
Ratikka**

Osan 2 kehitysvaihe ja vaikutusten arviointi

- Vaikutusten arviointi toteutettiin päivittämällä vuoden 2016 arviointia keskeisiltä osiltaan.
- Raitiotien vaikutuksia on vuosien 2018–2020 aikana arvioitu myös raitiotien asemakaavojen ja katusuunnitelmien sekä kantakaupungin yleiskaavan ja Hiedanrannan yleissuunnitelman yhteydessä.
- Vuoteen 2016 verrattuna parempaa ymmärrystä oli nyt etenkin rakentamisen aikaisiin vaikutuksiin, yritysvaikutuksiin sekä ilmastovaikutuksiin.

Ympäristövaikutukset

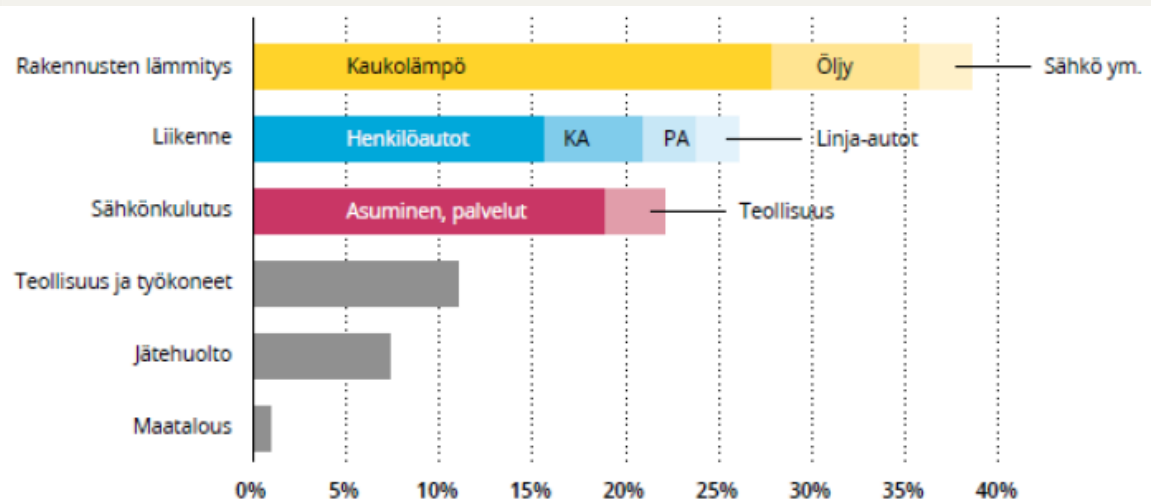
- Rakentamisen aikana merkittävimpiä vaikutuksia ovat kasvillisuuden ja puuston poisto, työmaan melu ja pöly sekä Hiedanrannan vesistötäytön rakentamisesta aiheutuvat tilapäiset vesistövaikutukset.
- Käytön aikana raitiotiellä ei arvioida olevan merkittäviä haitallisia vaikutuksia luontoon.
- Joukkoliikenteen kulkumuoto-osuuden arvioidaan kasvavan ja henkilöautoilun pienenevän, mikä vaikuttaa myönteisesti ilmastoon ja paikalliseen ilmanlaatuun.

Ilmastovaikutukset

- Uutena omana teemana mukana arvioinnissa

- Raitiotie mahdollistaa tiiviin kaupunkirakenteen ja sitä kautta kasvihuonekaasupäästöjen vähenemisen.
- Raitiotien (osat 1 ja 2) arvioidaan vähentävän joukkoliikenteen ilmastopäästöjä 7 % ja koko henkilöliikennejärjestelmän päästöjä noin 1,5 % vuoteen 2030 mennessä.*)
- Raitiotien käytön aikaiset ilmastovaikutukset syntyvät ajoneuvokalustosta (vaunujen valmistaminen ja toimitus), käytöstä (ostosähkö) sekä kunnossapidosta ja korjaustoimenpiteistä.

2021

Liikennöinnin käynnistyminen:

Miltä näyttää?

**Tampereen
Ratikka**

Ensimmäinen linjavuoro, 9.8.2021 klo 4.26

Linjasto 2021 vaiheittain käyttöön

 290 bussia
59 linjaa

 6 vaunua
½ linjaa
 180 bussia
56 linjaa

 15 vaunua
2 linjaa
 260 bussia
56 linjaa

ma 7.6.2021

- Ratikka osavastuussa
Hervannan joukkoliikenteestä
- 15 bussilinjaa muuttuu
- Valkeakoski liittyy Nysse-lippujärjestelmään
- keskustan työnaikaiset poikkeusreitit pois käytöstä

ma 9.8.2021

- 2 ratikkalinjaa liikenteeseen
- 4 ratikan liityntäbussilinjaa
- 19 muuta bussilinjaa muuttuu
- 3 bussilinjaa lakkautetaan
- Bussiliikenteen ohjauskeskus BOK

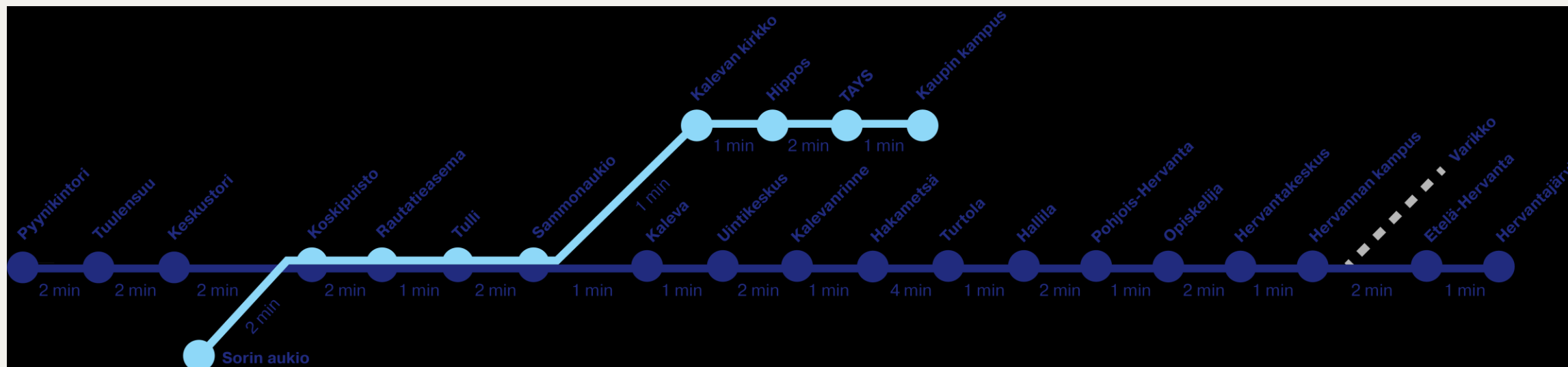
NYSSE

Talvikauden 2021–2022 käynnistyminen

- Liikenne on lähtenyt pääsääntöisesti hyvin ja suunnitellusti käyntiin
- Asiakaspalautetta tulee, mutta ei erityisen paljon muutoksen laajuuteen nähden
- Ratikkaliikenne erittäin täsmällistä, bussien aikatauluissa paikoin vielä hiottavaa
- Hämeenkadun yhteisliikenne on toiminut
- Matkustajamäärä on kehittynyt talvikaudesta 2020-2021, mutta vielä ollaan noin 25 % jäljessä talvikaudesta 2019-2020

Kaksi linjaa: 1 Tays–Sorin aukio ja 3 Hervanta–Pyynikintori

- Noin 25 000 matkustajaa päivässä (linja 3 koko Nysse-liikenteen käytetyin linja)
- Luotettavuus ja täsmällisyys erinomaisella tasolla
- Kaksi törmäystä auton kanssa
- 12 matkustajavahinkoa: lähes kaikki kaatumisia liikkeelle lähdeittäessä tai jarruttaessa

**Tampereen
Ratikka**

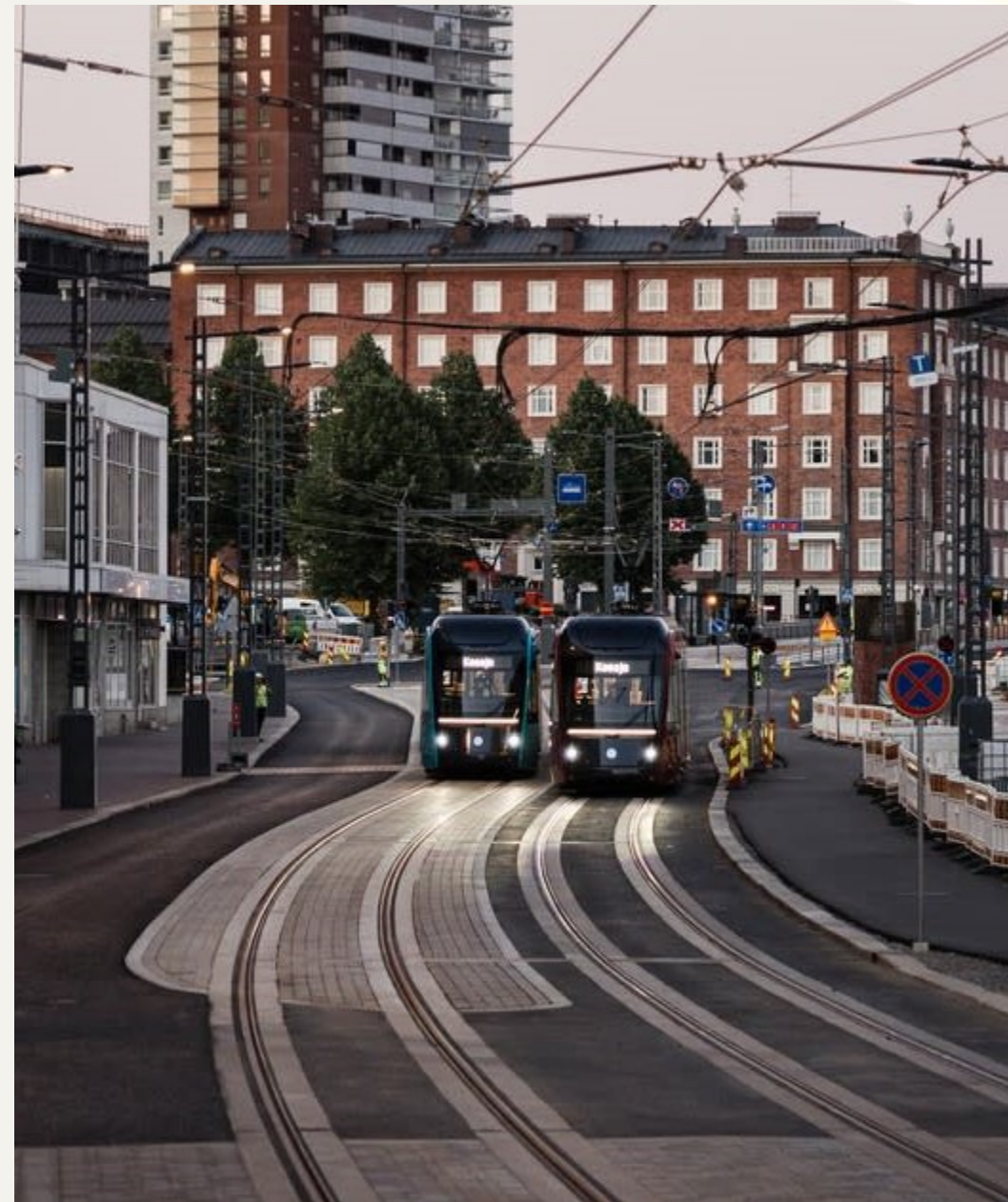

Kaarrekirskunta ja vaihdemelu

- Eniten palautetta aiheuttanut asia liikennöinnin alkamisen jälkeen
- Kaarrekirskuntaa pyritään vähentämään sekä vaunujen pyörien että kiskojen rasvaamisella
- Yhden melua aiheuttaneen vaihteen asentoa on muutettu palautteiden perusteella – tilannetta seurataan

Tampereen
Ratikka

2022→

Tavoitteet ja toimenpiteet ympäristötyössä:

***Miten tästä vielä
parannetaan?***

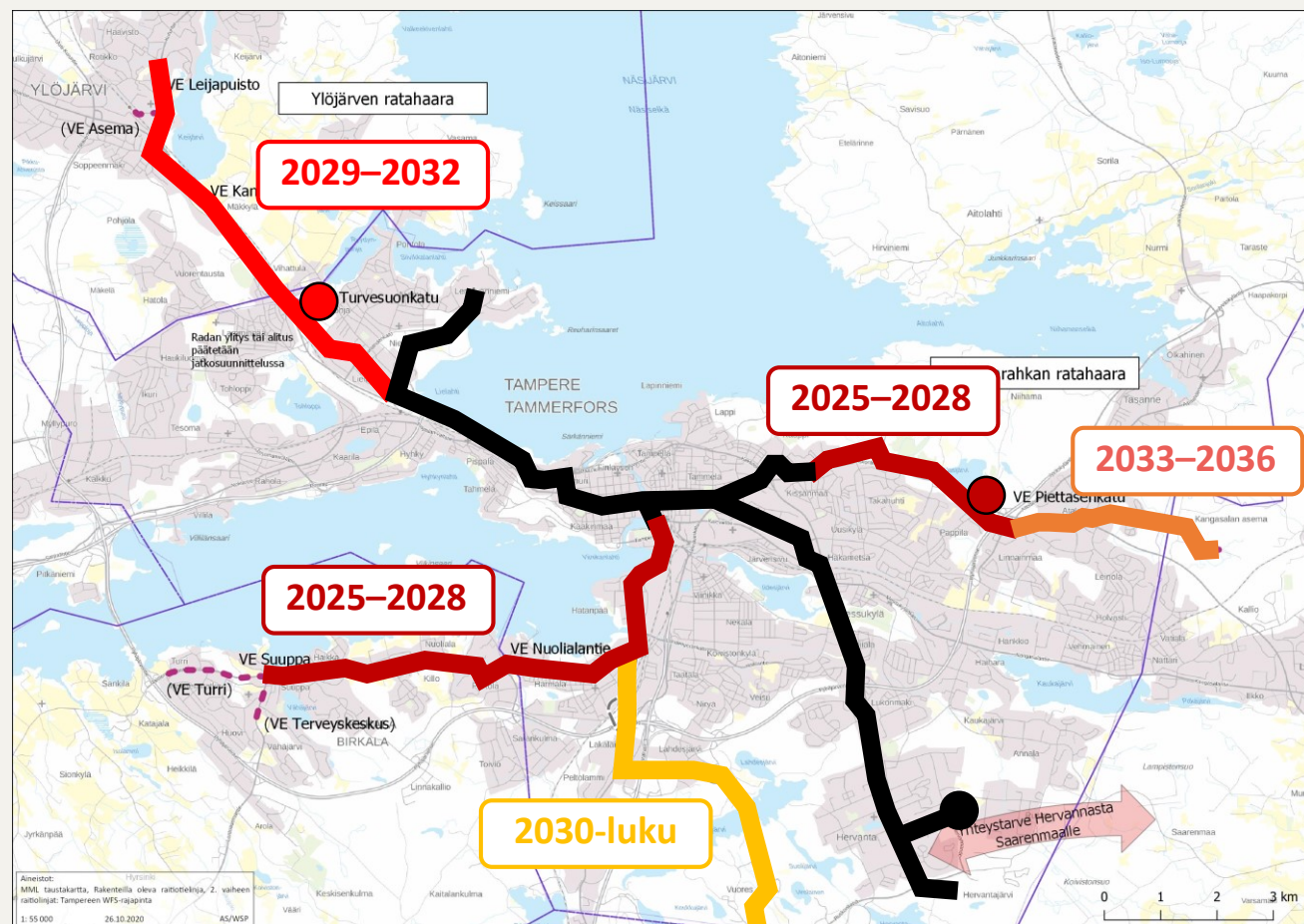

**Tampereen
Ratikka**

Arvio ratahaarojen toteuttamisaikataulusta

Olettaen karkeasti, että rakentaminen etenee jatkuvasti haara kerrallaan:

1. Koilliskeskus–Pirkkala: 2025–2028
2. Lielahti–Ylöjärvi: 2029–2032
3. Koilliskeskus–Lamminrahka: 2033–2036
4. Hatanpää–Vuores: 2030-luvulla

Kestävien liikenne-
muotojen kulkutapa-
osuus on 69 %

Kaupunki kasvaa
ensisijaisesti
joukkoliikennevyöhykkeille
ja aluekeskuksiin

Uudisrakentaminen on
nollaenergiatasoa ja
asumisen hiilijalanjälki
pieni

Kestävä Tampere 2030 – kohti hiilineutraalia kaupunkia: tavoitteet

Kulutus on kestävää ja
kiertotalous toimii

Uusiutuvan energian
osuus on 80 %

Kaupunkiluonto ja -
rakenteet sitovat hiiltä ja
ilmastonmuutokseen on
varauduttu

**Tampereen
Ratikka**

Kestävä Tampere 2030 -tiekartta

- Raitiotie on osa kaupungin ilmastostrategiaa ja hiilineutraaliteettiin tähtäävää Kestävä Tampere 2030 – tiekarttaa:
ilmastovahti.tampere.fi
- Tiekartan toimenpiteitä päivitetään seuraavan kerran vuonna 2022, jolloin mahdollisesti myös raitiotien osalta tehdään lisäyksiä.

2. Kestävä liikennejärjestelmä

33 Valmis Raitiotien ensimmäinen osa	34 Valmis Raitiotien liikenne Koskipuisto–Sorin aukio	35 Toteutus (Aikataulussa) Raitiotien toinen osa
36 Valmis Raitiotien seudullinen suunnitelma	37 Suunnittelu (Aikataulussa) Tampereen ja Pirkkalan raitiotien suunnitelma	38 Suunnittelu (Aikataulussa) Raitiotien muiden linjojen aikataulutus
40 Valmis Vihreää sähköä raitiotieliikenteeseen	41 Toteutus (Aikataulussa) Raitiotien käyttöönotto-kampanja	

Tampereen Raitiotie Oy, ympäristövastuu 2021

- Raitiotieliikenteessä käytetty sähkö on uusiutuvalla energialla tuotettu.
- Raitiovaunuihin on suunniteltu kuljettajaa avustavia järjestelmiä, jotka kannustavat energiaa säästävään ajoon.
- Osa yrityksemme luotoista on hyväksytty vihreän rahoituksen piiriin, joka on suunniteltu ympäristöystävällisten investointien rahoittamiseen.
- Kaikissa hankinnoissamme painotetaan elinkaariajattelua.
- Käytössämme on sähköinen arkistointi ja dokumentointi.
- Toimitiloissamme kierrätetään ja yhtiömme yhteiskäyttöautot ovat sähköautoja.

**Tampereen
Ratikka**

**TAMPEREEN
RAITIOTIE
OY**

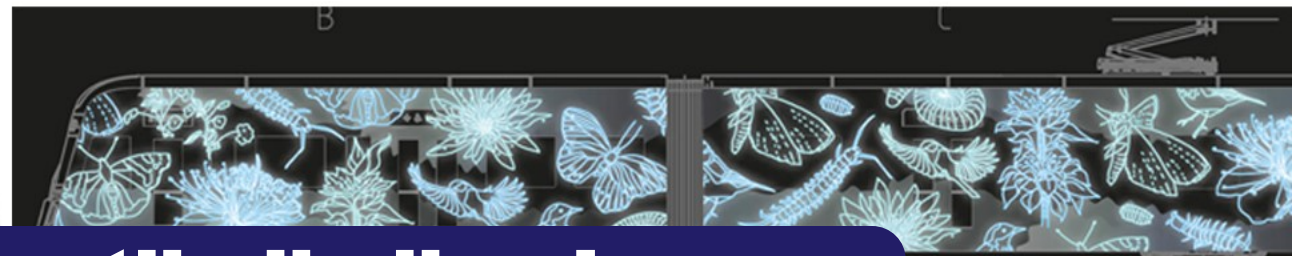
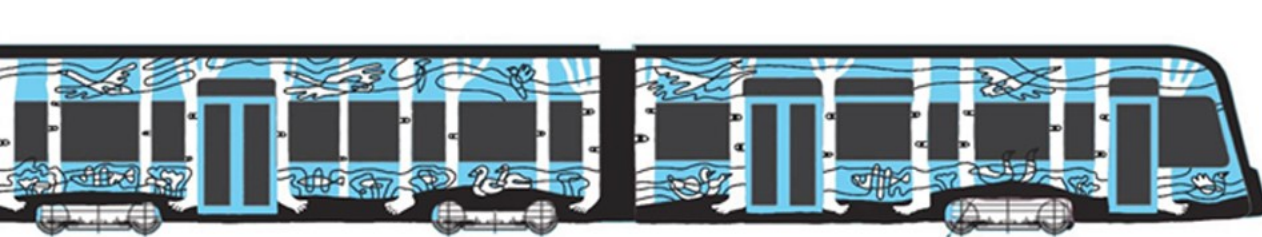
Tampereen Raitiotie Oy, ympäristötavoitteet 2022→

- Entistä vahvempi painotus vastuullisuuteen kaikessa yhtiön toiminnassa
- Ympäristötavoitteiden seuranta ja ympäristöpolitiikka
- Hiilijalanjälkilaskenta koko järjestelmälle

**TAMPEREEN
RAITIOTIE _____
OY_____**

Äänestä taideratikalle ilme!
www.tampereenratikka.fi/aanestys

antti.haukka@tampere.fi
040 1807096
Twitter, LinkedIn

